

Євтух Микола Борисович,

*доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України,
головний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ**В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ**

Минуло 27 років від часу здобуття Україною реального суверенітету. Україна стала незалежною суверенною державою. На жаль, сьогодні вона переживає критичний етап свого розвитку, але саме цей етап визначатиме майбутнє нашої країни на десятиріччя вперед. Яким буде це майбутнє, що нам готує вік прийдешній — це питання хвилює всіх — від президента до школяра. Зрозуміло одне: становлення державності та демократизації суспільства в Україні, її національне відродження значною мірою залежатиме від прагнень, поведінки і дій громадян України, від їх готовності до праці в ім'я процвітання своєї держави, прагнення захищати, примножувати і оберігати світлі здобутки духовного і матеріального життя нації, продовжувати традиції свого народу. А для цього потрібно сформувати нове покоління — покоління всебічно розвинутих, високоосвічених, високоморальних громадян, творчих особистостей, які б усвідомлювали свою причетність до української держави, її культури, її народу і примножували її матеріальні та духовні цінності.

Гадаємо, що ніхто не заперечуватиме, що все те цінне й необхідне для засвоєння молодим поколінням суспільство транслює його молоді через особу вчителя. Саме вчителеві належить втілити в життя основні принципи освіти суверенної демократичної держави.

Від його інтелекту, характеру, загальної ерудиції, педагогічної культури, творчого натхнення залежить успішне вирішення багатьох актуальних проблем.

В умовах розбудови української державності, культурного та духовного відродження українського народу накреслені (Основні шляхи реформування освіти, визначені Державною національною програмою «Освіта» («Україна XXI століття»). Це перш за все: подолання девальції загальнолюдських гуманістичних цінностей та національного нігілізму, відірваності освіти від національних джерел; забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій; запровадження у навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій; відхід від засад авторитарної педагогіки, що утвердилися у тоталітарній державі і спричинили нівелювання природних задатків і можливостей, інтересів усіх учасників освітнього процесу; підготовка нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професійного та загальнокультурного рівня; активне використання новітніх теоретичних розроблень та здобутків педагогів — новаторів, громадських творчих об'єднань у навчально-виховному процесі тощо [1, с. 7–8].

Останнім часом Кабінетом Міністрів та МОН України прийнято цілий ряд законів, постанов, наказів та розпоряджень, які вказують на поліпшення навчально-виховного процесу підготовки педагогічних кадрів. Це зокрема: Закон України «Про вищу освіту» (2002 рік), Закон України «Про освіту» (2017 рік), Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» (2010 рік) та ін. Важливим є і те, що Кабінет міністрів України ухвалив Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» (№ 988-РН від 14.12.2016), яка вимагає підготовки висококваліфікованих учителів, з високим рівнем володіння територією та практикою проектування, практичного втілення і особистісного підходу, безумовно розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психолого-педагогічний комфорт і сприяють вияву творчості школярів [2, с. 11]. Нова українська школа повинна давати учням не тільки знання, а й вміння застосовувати їх у житті.

Вирішення складних проблем відродження і розвитку національної освіти залежить від підготовки педагогічних кадрів різного профілю, оскільки саме від них, в значній мірі, залежить

її успіх. На сучасному етапі соціально- економічного розвитку України, в умовах переходу до демократичної політичної системи і ринкових відносин діяльність вчителя наповнюється якісно новим змістом, пов'язаним із ускладненням соціальних завдань виховання молоді, посиленням соціальної значущості педагогічної праці, розширенням сфери діяльності, демократизацією навчально-виховного процесу. А це, в свою чергу, викликає необхідність поліпшення підготовки майбутніх вчителів, особливо їх загальнопедагогічної підготовки, яка покликана озброювати студентів педагогічних вузів знаннями основ педагогічної теорії та шкільної практики, розвинути у них нове професійне мислення, сформувати педагогічні уміння і навички, виховати кожного з них як активну творчу особистість. І як справедливо зазначав, І. А. Зязюн, що сучасний педагог повинен виконувати «не роль фільтра» для пропускання через себе навчальної інформації, а бути «помічником в роботі учня, перебираючи на себе роль одного з джерел інформації», в ідеалі педагог стає організатором самостійного навчального пізнання учнів, не головною діючою особою в групі учнів, а джерелом їхньої взаємодії з навчальним матеріалом, один з одним і з учителем» [2, с. 56].

Разом з тим, сьогодні гострою є і проблема підготовки особистісно орієнтованих підручників як для вищої, так і для середньої загальноосвітньої школи, які були б новими не тільки за датою видання, а й за своєю структурою, типом, апаратом орієнтування, побудованого на засадах діалогу, вибору.

Надзвичайно важливо, щоб у процесі підготовки майбутнього вчителя були чітко визначені основні пріоритети, шляхи оволодіння педагогічною майстерністю, прийоми творчої адаптації до змісту і структури професійної діяльності. Одним із пріоритетів завдань є вдосконалення освітнього простору, який би відповідав потребам сьогодення, і водночас забезпечував такий розвиток освітньої сфери держави, який би мав власні переваги та досягнення.

Успішне вирішення окреслених вище проблем сприятиме швидшому реформуванню освіти у нашій державі. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Київ: Райдуга. 1997.

2. Зязюн І. А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. Неперервна педагогічна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія / за ред. І. А. Зязюна. Київ: Віпол, 2000. 636 с.
3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. H. M. Bibik. Київ: Літера ЛТД, 2018. 160 с.

Клепко Сергій Федорович,

*доктор філософських наук, доцент
проректор з наукової роботи
Полтавський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
імені М. В. Остроградського*

КОНЦЕПТ ВЛАСНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Маємо широкий діапазон трактувань поняття і явища *філософії освіти*. Така широта має загрозу, що висновки і рекомендації від *філософії освіти* будуть геть неглибокими. Тому *філософією освіти* доцільно називати позицію, яку може займати і займає кожна людина щодо освіти, процесів її здобуття та форм навчання людини. *Філософія освіти* у такому сенсі є *практичною*, бо вона звертається до практичних проблем освіти — її змісту, її політики, ідеалів і способів навчання.

Розроблення концепту «практичної філософії освіти» передбачає вироблення і реконструкцію тих знань і принципів, які спрямовують повсякденну діяльність учителів, викладачів, працівників органів управління, розробників освітнього контенту. Визначальними для освітньої праці є два концепти: поняття і стратегії. Адже від глибини розуміння того чи іншого поняття залежить мережа знань, на яку опирається освітянин; а від розуміння і освоєння стратегічного арсеналу — ефективність його діяльності. Підходи до освоєння понять і визначення стратегій діяльності залежать від позиції, яку займає людина щодо освіти, і яка називається його власною філософією освіти.

Сьогодні важливим є розроблення кожним учителем своєї власної «земної філософії освіти», яка б формувалася на розумінні